

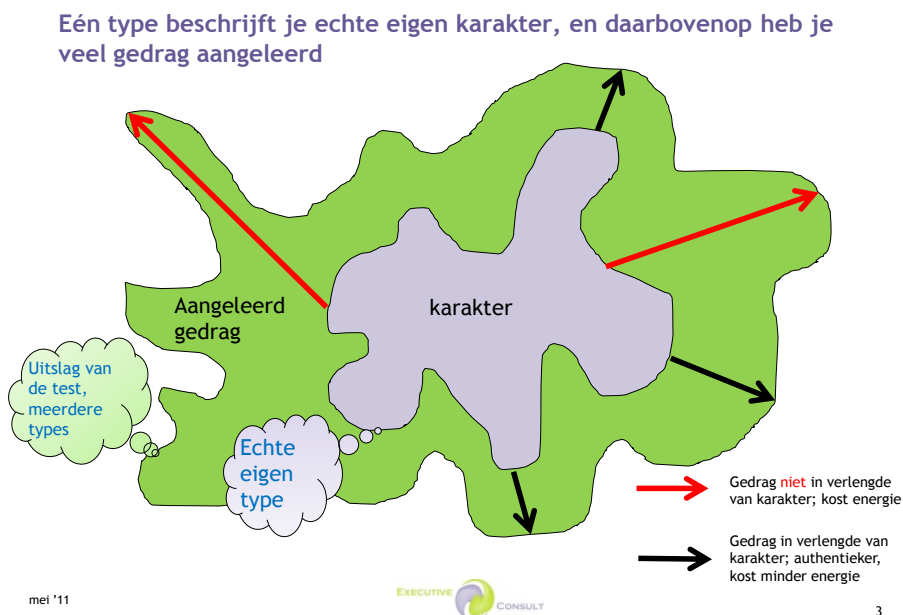
HET ENNEAGRAM

Waarom het Enneagram?

In principe kunnen veel methoden van persoonlijkheidsevaluatie gebruikt worden, maar het enneagram biedt een paar grote voordelen ten opzichte van vrijwel alle andere instrumenten (MBTI, LiFo, Insights, Drive, etc.):

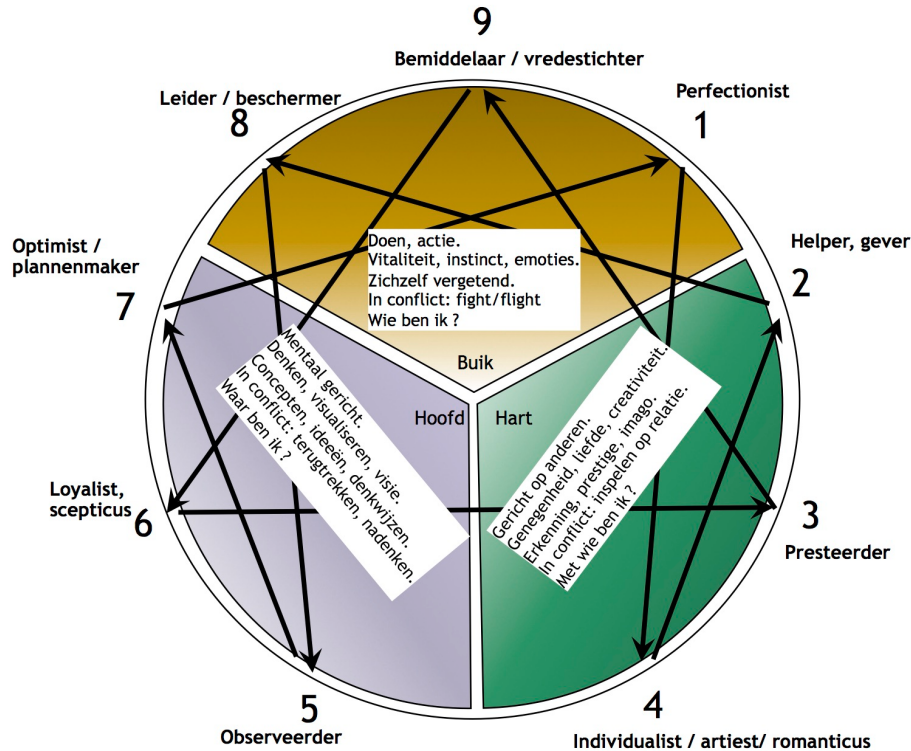
1. Het biedt zeer helder inzicht in het echte eigen karakter, zoals dat is ónder je stijl naar buiten toe, en biedt daardoor handvatten voor de persoonlijke ontwikkeling aan die veel beter 'draagbaar' zijn, die dichterbij jezelf staan en jou dus authentieker houden en maken. Daardoor wordt jouw persoonlijk leiderschap ook inspirerender en energiekeer.
2. Het enneagram biedt inzicht in zowel het gedrag als je flink onder druk staat, als ook in het gedrag als je je geheel in goeden doen voelt. Die beide uitersten verschillen sterk en komen vaak voor, en leveren dankzij deze expliciete herkenning aanmerkelijk veel effectiever gedrag op, wat vooral in de onderlinge relaties goed hanteerbaar en merkbaar is.
3. Een goede enneagram karakterypering blijft levenslang ongewijzigd, en zorgt daarmee voor een goede en relatief eenvoudige basis voor de lange termijn. Je eigen karakter is een vaste component in je persoonlijkheid, waaromheen al het aangeleerde en veranderende gedrag zit. Andere instrumenten meten alleen de optelsom van karakter en gedrag.
4. Het enneagram is licentievrij en door de lange ontstaansgeschiedenis en populariteit voorzien van zeer veel ook voor de leek heel goed toegankelijke literatuur. Het enneagram is ook goed wetenschappelijk getest.

Het enneagram is een fijnzinnig model en instrument dat een fundamenteel en diep inzicht in de menselijke aard en gedrag weergeeft en ondersteunt. Het is héél belangrijk om goed na te gaan wat je eigen enneagram "kern" type is. Van elk van de types zul je dingen herkennen, en van minstens 2 of 3 types vrij veel, en vaak komt dat ook uit een test, zoals bijvoorbeeld de wetenschappelijk bewezen RHETI Riso Hudson Enneagram Type Indicator. Het kerntype beschrijft je echte eigen originele karakter vrijwel volledig, en de overige types die je herkent, beschrijven datgene wat je *bovenop* je echte eigen karakter aangeleerd hebt (*aangeleerd gedrag*).

De optelsom van beiden, karakter en aangeleerd gedrag, is wat je aan de buitenkant laat zien. Hoe dichterbij je in je dagelijkse leven kan blijven (of komen) bij wat optimaal past bij *jouw eigen karakter*, en dus bij je kerntype, bij wat je echte passies en levenskracht weerspiegelt, des te beter dat voor je is: dan ben je het meest authentiek, zit je het best 'in je vel', dan is jouw persoonlijk leiderschap het sterkst.

De beste en enige goede manier om je kerntype te vinden is door middel van een type-interview gesprek met een goed getrainde expert, al dan niet voorafgegaan door de RHETI Riso Hudson Enneagram Type Indicator™ vragenlijst.

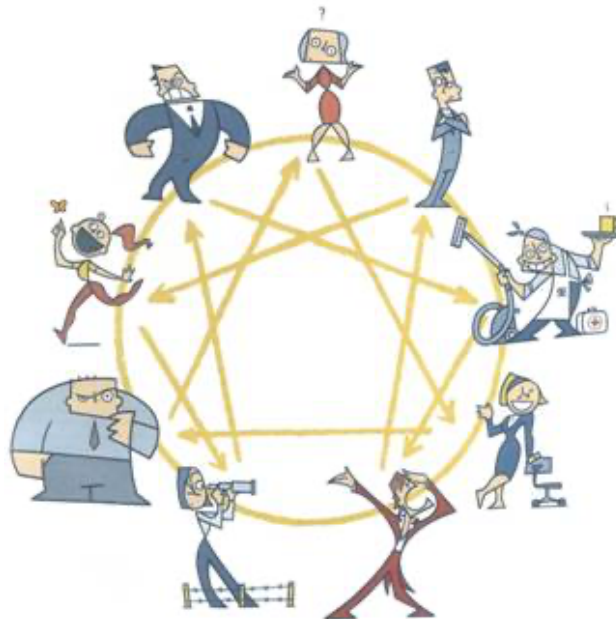

Ontstaansgeschiedenis

Het enneagram is gaandeweg ontstaan ergens tussen de vijftiende eeuw v. Chr. en de 11^e eeuw n. Chr., in diverse stromingen in het Midden-Oosten en Zuid-Amerika, en is ook wetenschappelijk uitstekend onderbouwd (o.a. vergelijkende studie tussen de RHETI en de OPQ32 / the Big Five, SHL Research, aug. 2005).

Van alle mogelijke hedendaagse methoden die helpen bij persoonlijkheidsstructuurbeschrijving is het enneagram de oudste en veruit meest gebruikte. De betekenis van het cirkelsymbool met lijnen en types is dat het gebruikt kon worden ter representatie van vrijwel ieder denkbaar proces dat zichzelf in stand houdt door zelfvernieuwing, inbegrepen uiteraard niets minder dan het leven zelf. Dat is onder andere symbolisch te zien aan het feit dat de pijlen op elkaar volgen: als men een willekeurig geheel getal (geen veelvoud van 7) deelt door 7, dan is de volgorde van de decimalen gelijk aan de typenummering in de pijlvolgorde (Pythagoras, 5^e eeuw v.C.). Gedragsontwikkeling van mensen vertoont daar grote overeenkomsten mee.

De belangrijkste moderne wetenschappers en auteurs die het enneagram wetenschappelijk onderzocht hebben zijn Gurdjieff (vorige eeuw), Oscar Ichazo, dr. Claudio Naranjo MD (midden/einde vorige eeuw), dr. David Daniels Ph.D. (Stanford hoogleraar psychologie & psychiatrie), Don Riso, Russ Hudson.

De types worden aangegeven door de cijfers in het diagram. De pijlen verwijzen voor elk type naar de bijbehorende stresstypen en veiligheidstypen:

- **Stress of desintegratie type:** het type waarnaar je verschuift als je je gestresst voelt of onder druk staat; je gaat van dat type de wat negatievere eigenschappen vertonen. In de figuur is dat het type wat je vindt in de richting *waarin de pijl wijst* vanuit je eigen type.
- **Veiligheids of integratie type, ook de ontwikkelingsrichting:** het type waarnaar je verschuift als je jezelf echt goed in je energie voelt, sterk en ontspannen tegelijk voelt, en jezelf verder ontwikkelt; je gaat van dat type de positievere eigenschappen vertonen. In de figuur is dat het type in de richting *waar de pijl vandaan komt* en *náár* je eigen type wijst.

Daarnaast vertoon je bovendien de eigenschappen van je vleugeltypen - de typen die naast jouw type op de cirkel staan. Soms zijn dat eigenschappen van beide buurtypen, soms alleen van één van beiden.

De typen zijn ingedeeld in drie groepen, de drie centra: buik, hoofd en harttypen, refererend aan een aantal basiseigenschappen die die typen gemeen hebben. Ook hier geldt: ieder mens heeft eigenschappen van alle drie de centra in meerdere of mindere mate.

Hieronder tref je een verkorte beschrijving van de typen aan. **Binnen elk type zijn er minder en meer ontwikkelde niveaus, dus afhankelijk van de eigen ontwikkeling in emotionele intelligentie zullen sommige aspecten meer of juist minder herkenbaar zijn, en/of meer of minder van toepassing zijn.**

Zie voor uitgebreidere beschrijvingen de literatuur die je vindt op de laatste pagina van dit document.

Type 1 - De perfectionist, hervormer, verbeteraar, normsteller, volbrenger, leraar, prediker, inspecteur, rechter

Kernkwaliteiten: ordelijkheid, betrouwbaarheid, zelfdiscipline, idealisme.

Instinctieve, 'buik' type, met onderontwikkelde instinctieve responsies, vanuit door superego aangestuurd geweten. Principieel, ordentelijk, perfectionistisch, intolerant.

Basismotivatie is genegenheid te krijgen door het juiste te doen. Aandacht gaat naar wat goed en fout is, maar vooral naar wat verbeterd kan worden. Heeft een constante innerlijke monitor. Voelt zich sterk verantwoordelijk, het werk gaat vóór het meisje (of vriendje). Onderdrukt eigen behoeften. Is ervan overtuigd dat er één goede manier is. Heeft een neiging tot rigiditeit en tot overmaat aan controle. Is bang fouten te maken. Voelt zich ethisch superieur.

In relatie tot anderen: wil gelijk hebben, eventueel ten koste van de relatie. Veel oog voor de details in de relatie. Relatietactiek is die van de verschroefde aarde: indien niet goed, dan is het over, relatie is goed of fout. Veel structuur, taakverdeling, ethiek, houdt de score bij van zelf en anderen, wijst anderen op fouten.

Ontwikkeling is in de richting van ontspannen, aantrekkelijke mogelijkheden zien, leren 'los' plezier te maken anders dan als een taak, zichzelf leren vertrouwen.

Type 2 - De helper, geveer, (ver)zorger, manipulator, verleider, onafhankelijke, assistent, minnaar/minnares, macht achter de schermen, engelsbewaarder

Kernkwaliteiten: tact, behulpzaamheid, enthousiasme, relatiegevoeligheid

Relationele, 'hart' type, met overontwikkelde positief getinte relatieresponsies. Zorgzaam, gulhartig, bezitterig, manipulatief.

Basismotivatie is goedkeuring te krijgen door te voorzien in de behoeften van belangrijke anderen. Aandacht gaat naar de behoeften en gevoelens van anderen. Wil anderen graag helpen. Heeft een dienstverlenende instelling, en heeft de neiging zich daarbij onmisbaar te maken. Ziet de kwaliteiten van anderen en kan hen daarin stimuleren. Verwacht impliciet goedkeuring, genegenheid en waardering terug, en kan emotioneel, veeleisend en manipulatief worden als dat niet gebeurt. Is afhankelijk van relaties. Toont verschillende kanten van zichzelf aan verschillende mensen. Heeft moeite met ontvangen.

In relatie tot anderen: wil de centrale figuur zijn of de belangrijke rechterhand, manipuleert met jouw behoeften zodat je doet wat hij vraagt; zeer kwetsbaar voor afwijzing en verlies, aangetrokken tot moeilijke relaties.

Ontwikkeling is in de richting van meer in contact komen met eigen gevoelens, aandacht voor eigen behoeften, accepteren van eigen negatieve gevoelens evenzeer als de positieve, beseffen dat anderen van me houden om wie ik ben en niet om wat ik doe, toegeven van eigen gevoel voor wat bijzonder is aan mezelf, en eigen vrijheid creëren in plaats van alleen anderen ter wille te zijn.

Type 3 - De resultaatgerichte doener, harde werker, succesvolle werker, performer, winnaar, druktemaker, statuszoeker, producer, streber, ondernemer

Kernkwaliteiten: gedrevenheid, doelgerichtheid, optimisme, besluitvaardigheid

Relationele, 'hart' type, met minste contact met eigen relatieresponsies, onderdrukt ze teneinde effectiever te functioneren en een gunstige indruk te maken. Plooibaar, ambitieus, imagobewust, kameleon.

Basismotivatie is acceptatie verwerven door te presteren. Aandacht gaat naar taak. Kan teams enthousiasmeren om een taak uit te voeren. Is competitief, wil succesvol en de beste zijn. Het doel moet zo efficiënt mogelijk bereikt worden. Is ongeduldig en boos als anderen vertragen. Heeft daarbij weinig oog voor gevoelens van anderen en van zichzelf. Imago en relatieve status zijn belangrijk. Presenteert daartoe zaken op een manier waarvan hij verwacht dat die acceptabel zal zijn, en kan daarbij heel verschillende rollen spelen. Verwacht dat waardering en erkenning gebaseerd zijn op wat hij doet, niet op wie hij is.

In relatie tot anderen: zoekt waardering via het bereiken van resultaten, doet dat zeer overtuigend, maar vergeet daardoor het hartscontact in het hier en nu, kan onecht overkomen daardoor. Neemt imago aan wat

nodig is om belangrijke relaties te houden. Negatieve feedback of echte gevoelens zijn moeilijk, bedreigen het resultaat. Werk & status gaan vòòr de relatie.

Ontwikkeling is in de richting van waarachtigheid, zich dieper en werkelijker aan anderen verplichten en beseffen dat de eigen waarde daardoor groter wordt, anderen daardoor echte eigen gevoelens kunnen laten zien, toelaten van twijfel over afwijzing als je je bindt, echt jezelf zijn in plaats van een rol te spelen.

Type 4 - De romanticus, artiest, individualist, inspirator, creatieveling, van koninklijken bloede, idealist, connaisseur, acteur, showbink / diva

Kernkwaliteiten: introspectie, meelevendheid, fijngevoeligheid, hartstocht

Relationele, 'hart' type, met onderontwikkelde eigen relatieresponsies, uit zich indirect door middel van kunst of esthetische levensstijl. Intuïtief, expressief, in zichzelf verdiept, depressief.

Basismotivatie is het hervinden van wat verloren is door uniek te zijn. Aandacht gaat naar wat ontbreekt dat belangrijk is. Heeft de neiging meer te waarderen wat er niet is dan wat er wel is. Is een gevoelsmens, kan dit uiten, of diep in zich voelen. Is op zoek naar een diepe emotionele binding en authenticiteit in relaties. Idealist, wordt aangetrokken door het onbereikbare. Voelt zich anders dan anderen. Is empathisch, speciaal als mensen het moeilijk hebben. Wil zelf niet even snel van zijn moeilijkheden afgeholpen worden, maar de pijn ervaren. Kan creatief, artistiek, romantisch zijn.

In relatie tot anderen: aantrekken en afstoten, dubbele boodschappen; niet zo ver van de ander dat die verloren gaat, niet zo dichtbij dat de vier gezien kan worden. Wijzen af voordat ze afgewezen kunnen worden, kunnen het wederzijds vertrouwen daarmee saboteren. Stoot collega's met dezelfde talenten af, voelt zich aangetrokken tot succesvolle mensen buiten de eigen invloedssfeer.

Ontwikkeling is in het zich richten op iets objectiefs, handelen zonder referentie aan de eigen verdiepthed, laten leiden door overtuigingen en principes die in de realiteit gegrond zijn in plaats van alleen in de eigen fantasie, accepteren van het gewone, onderkennen dat er waarden zijn waaraan ik me moet onderwerpen, gelijkmoedigheid, zelfdiscipline, bevrediging vinden in het hier en nu.

Type 5 – De waarnemer, observeerder, onderzoeker, denker, analyticus, wijze man/vrouw, filosoof, informatiejunk

Kernkwaliteiten: scherpzinnigheid, onafhankelijkheid, beschouwend, kalmte

Denkende, 'hoofd' type, met over-ontwikkelde nadruk op denken, denkt in plaats van doen, eindeloos gepreoccupeerd door gedachten. Scherpzinnig, origineel, afstandelijk, excentriek.

Basismotivatie is zich beschermen tegen inmenging door anderen, door zichzelf genoeg te zijn. Aandacht gaat naar waarnemen.

Analyseert, onderzoekt, denkt voordat hij doet. Wil zijn tijd en energie beschermen, houdt daarom niet van claims, afhankelijkheid en te grote betrokkenheid. Houdt ook emotioneel afstand, vindt het gemakkelijker in contact te komen met zijn eigen gevoelens als hij alleen is. Door zijn behoeften te minimaliseren voorkomt hij betrokken te raken.

In relatie tot anderen: indien de Vijf naar binnen is gekeerd, dan lijkt het contact echt maar is het een pose, vaak om zichzelf van buitenaf gade te slaan. Wil ruimte voor zichzelf en zoekt die door afstand te houden, houdt zich bezig met ideeën om niet te betrokken te raken. Zoekt voorspelbaarheid, autonomie, waardeert droge feitelijke communicatie.

Ontwikkeling is in de richting van assertiever worden, actiegericht, emoties adresseren in contact met de ander, niet alles hoeven weten alvorens te kunnen handelen, daardoor zelfvertrouwen krijgen en angst voor de omgeving overwinnen.

Type 6 - De loyalist, duivels advocaat, cynicus, scepticus, vragensteller, troubleshooter, wachter, held, avonturier, rebel, fanaticus, achtervolgde achtervolger

Kernkwaliteiten: alertheid, loyaliteit, serieusheid, verantwoordelijkheidsbesef

Denkende, 'hoofd' type, met minste contact met 'denken' en eigen gedachten, daarom gefocust op het krijgen van zekerheid en bevestiging over wat anderen denken. Innemend, toegewijd, defensief, paranoïde.

Basismotivatie is veiligheid creëren door waakzaamheid, verbeeldingskracht en twijfel. Aandacht gaat naar mogelijk gevaar en bedreiging, wat er mis kan gaan. Heeft daarover een levendige verbeelding. Is waakzaam, plichtsgetrouw, wordt soms geplaagd door twijfel. Heeft daardoor een neiging tot uitstellen, ook omdat zichtbaarheid kan leiden tot aangevallen worden. Heeft de neiging zich met de underdog te vereenzelvigen en daarvoor op te komen. Heeft een gezond wantrouwen ten opzichte van autoriteiten en kan dan de rol van duivels advocaat nemen om hen uit te testen, of gaat autoriteiten uit de weg. Heeft een radar voor verborgen agenda's. Als hij zich voor iets of iemand inzet, is hij erg loyaal aan dat doel of die persoon.

In relatie tot anderen: Zeer loyaal. Wantrouwen positieve aandacht, gaan heen en weer tussen behoefte tot nabijheid en behoefte tot afstand. Klagen makkelijk, testen je commitment naar hen toe. Eerst de ander raken en dan pas zelf, volgorde is belangrijk.

Ontwikkeling is in de richting van ontvankelijker worden voor anderen, leren zien dat vertrouwen in anderen ook werkt, angst voor wat er fout kan gaan overwinnen door optimisme en vredelievendheid in te bouwen in eigen handelen, beseffen dat het oog voor detail ook kan worden gebruikt ter geruststelling van anderen en zichzelf, daardoor moed en vertrouwen krijgen.

Type 7— De plannenmaker, enthousiasteling, avonturier, optimist, dromer, visionair, charmeur, idealist, generalist, genotzoeker, levensgenieter

Kernkwaliteiten: spontaniteit, charme, nieuwsgierigheid, luchthartigheid

Denkende, 'hoofd' type, met onderontwikkelde nadruk op denken, maken gedachtegang vaak niet af, omdat ze al aandacht hebben voor volgende gedachten, anticiperen op wat ze gaan doen. Enthousiast, bedreven, ongeremd, manisch.

Basismotivatie is angst en pijn vermijden door het verbeelden en opzoeken van plezierige mogelijkheden. Aandacht gaat naar wat positief is, interessante toekomst mogelijkheden. Ervaringen zijn belangrijker dan resultaat. Heeft de neiging negatieve zaken positief te (her-)interpreteren. Wil graag alle opties open houden, houdt niet van beperkingen, commitment is moeilijk. Is charmant, stimulerend, enthousiasmerend. Heeft graag een totaalbeeld van hoe zaken in elkaar passen, verbindt ideeën met elkaar. Probeert op gelijk niveau te komen met autoriteiten, wat tot conflicten kan leiden.

In relatie tot anderen: Stimulans en avontuur zoekend. Commitment uitstellen, kiezen voor iemand betekent beperking en dat is eng (bindingsangst). Moeilijk om aan hen duidelijk te maken dat er een probleem is in de relatie. Blijven in hoog tempo en hyperactief, en duwen anderen daarmee tot dankbaarheid naar hen toe.

Ontwikkeling is in de richting van diep betrokken raken bij dingen, bevrediging vinden door dieper liggende keuzes wél te maken en te merken dat dat méér geluk brengt, meer willen weten van dingen, meer respect krijgen voor de wereld om hen heen, daardoor bekwaamer worden, binding en commitment aangaan, dingen afmaken, beter nadenken en voelen vòòr het doen.

Type 8 - De baas, leider, uitdager, beschermer, confronteerder, bombast, top dog, strijder, krijgsman/vrouw, moralist, kampioen, potentiaat

Kernkwaliteiten: strijdlust, directheid, moed, gezag

Instinctieve, 'buik' type, met over-ontwikkelde instinctieve responsies, sterke reacties geleid door buikgevoel. Zelfverzekerd, resoluut, dominerend, strijdlustig.

Basismotivatie is respect krijgen door sterk en confronterend te zijn en kwetsbaarheid te verbergen. Aandacht gaat naar macht, sterk zijn, dominantie, willen beheersen. Is direct, actiegericht. Toont boosheid en kracht openlijk, heeft moeite met eigen kwetsbaarheid. Heeft respect voor tegenstanders die vechten. Is waarheidsgetrouw. Heeft een groot rechtvaardigheidsgevoel, komt op voor zwakkeren. Benadert dingen op een alles-of-niets-manier. Kan objectieve waarheid en eigen belang niet altijd onderscheiden. Heeft een neiging tot excessief gedrag. Heeft behoefte aan stimulering en opwinding. Ontkennen van eigen grenzen kan schadelijk zijn voor de eigen persoon en anderen.

In relatie tot anderen: zien strijd, seks en avontuur als manier tot contact. Macht wordt gedemonstreerd door zich dan weer aan de regels te houden, dan weer niet. Rots in de branding in moeilijke tijden. Harde buitenkant, zacht hart. Intolerant voor zwakheid en daarmee ook voor hun eigen zachte gevoelens.

Ontwikkeling is in de richting van het gebruiken van de eigen sterkte en macht voor het koesteren van anderen, grootmoedigheid, mededogen, oprecht begaan zijn met de gevoelens van anderen, aanvaarden dat compromissen geen zwaktes zijn, onderkennen dat het in het eigen belang is om anderen lief te hebben, onderkennen dat het domineren van anderen er niet toe leidt dat er van hen gehouden wordt om henzelf.

Type 9 - De bemiddelaar, vredestichter, vredebewaarder, bevrijder, behouder, liefhebber, zoeker, onderhandelaar, heilige, natuurlijke persoon

Kernkwaliteiten: verdraagzaamheid, ontvankelijkheid, rust, behoedzaamheid

Instinctieve, 'buik' type, met minste voeling met instinct, bewaren innerlijke vrede door zichzelf te ontkoppelen van eigen instinctieve aandriften, rechtstreeks interacteren met omgeving is ook ontkoppeld. Vredelievend, geruststellend, beleefd, onachtzaam.

Basismotivatie is harmonie verwerven door zichzelf te vergeten en zich te richten op anderen. Aandacht gaat naar ingeschatte verwachtingen en wensen van anderen. Heeft de neiging tegemoet te komen aan die verwachtingen en wensen. Vermijdt conflict, streeft naar harmonie. Kan zich makkelijk inleven in verschillende standpunten, weet oplossingen te vinden die iedereen accepteert. Past zich uiterlijk aan anderen aan, wordt vaak gezien als innemend, laconiek, meegaand, maar kan innerlijk zeer koppig zijn. Heeft moeite met het bewaken van eigen grenzen en het zich realiseren wat hij zelf wil, zegt moeilijk nee. Uit boosheid op een indirecte manier. Heeft de neiging ongenoegen niet te voelen door op te gaan in iets anders.

In relatie tot anderen: dubbele boodschap gaat over uiterlijk meegaan, met een diep eronder liggende boosheid over gemiste kansen, passiefagressieve weerstand die lijkt op akkoord maar het niet is. Zoekt 'lieve vrede', harmonie, meedoen zonder ruzie te maken. Wil erkenning maar zal daar zelf niet om vragen.

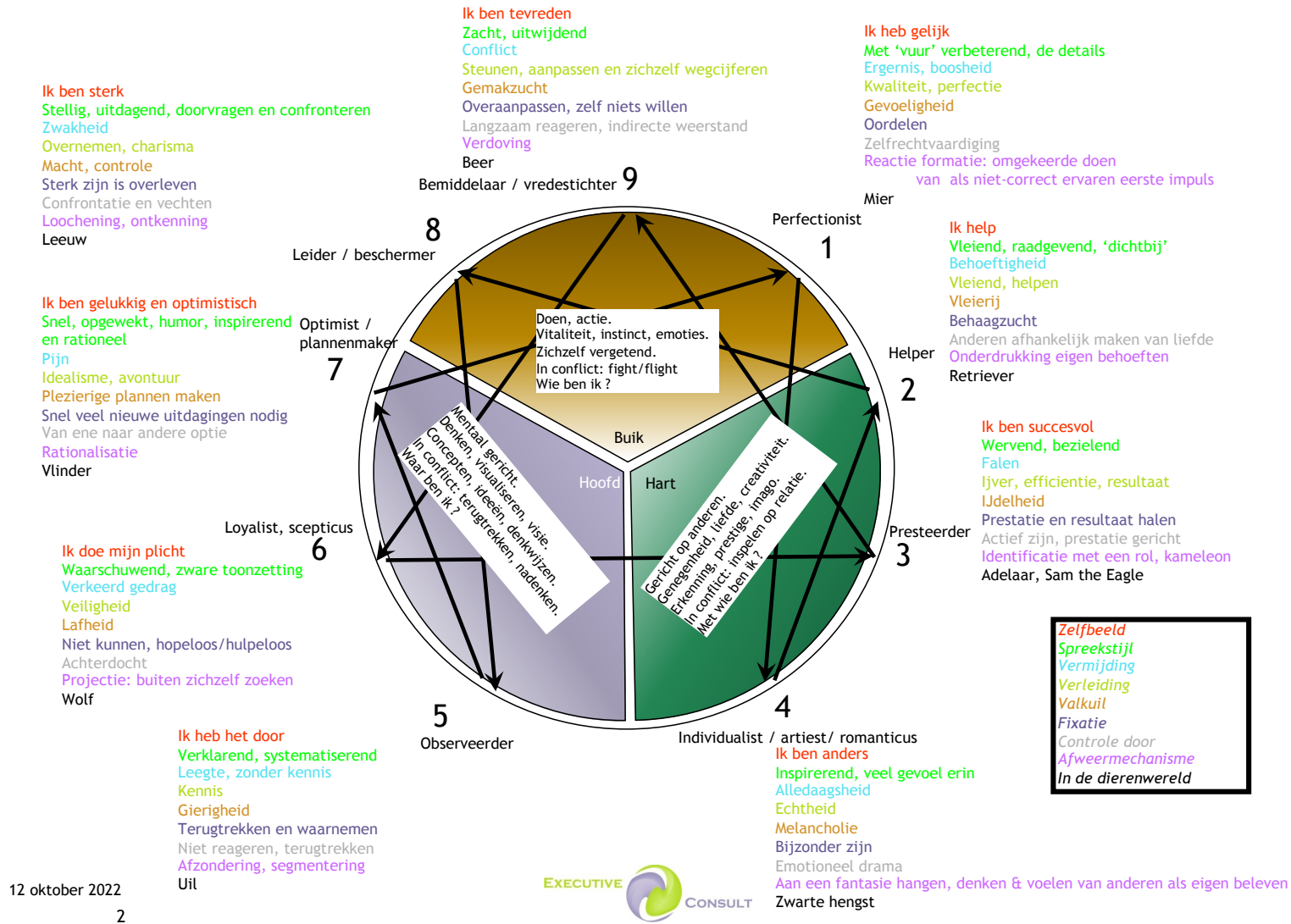
Ontwikkeling is in de richting van het op gepaste wijze assertiever en directer voor zichzelf en de eigen instinctieve gevoelens opkomen, gezond egoïsme, loslaten van het gevoel zich te moeten conformeren aan rollen, angst voor verandering loslaten, capabeler om anders dan via het opgaan in anderen nu zelfstandig met de wereld om te gaan, in actie komen in de richting van het maximaal uiten van de eigen passies en het ontwikkelen van zichzelf in die richting.

Type	communicatie	samenwerken	conflicthantering	veranderingen	timemanagement	leiding geven
<p>1</p> <p>Perfectionist</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Ordelijkheid, betrouwbaarheid, zelfdiscipline, idealisme</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de veroordelende hervormer tot de wijze realist</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als je goed bent en doet wat goed is</i></p>	<p>Gestructureerd, bewust van de eigen stijl. Aandacht belangrijk Gedegen, met feiten en details Moeite met associatieve invallen Non verbaal: geconcentreerd of gespannen, zorgelijke uitdrukking. Dit kan op anderen overkomen als een boodschap 'je doet het niet goed in mijn ogen'.</p>	<p>Capabel, behulpzaam, zeer verantwoordelijk. Eisen de eigen inzet ook van anderen. Zijn snel bezig verantwoordelijkheid te nemen over het werk van anderen en fouten 'dan maar zelf' te gaan corrigeren. Willen erkenning krijgen maar zullen er niet om vragen Houden van heldere richtlijnen en duidelijke afbakening van verantwoordelijkheden Trekt zich terug als dit uitblijft</p>	<p>Wordt innerlijk woedend over oneerlijkheid en onverantwoordelijkheid en over onterechte kritiek. Heeft moeite woede te uiten zolang het niet 100% zeker is dat het 'terecht' is, maar non verbaal straalt het uit. Aard van de boosheid: wrok, zelfrechtvaardiging, spanning en strakheid - uitbarstingen van verontwaardiging</p>	<p>Verandering moet verantwoord en ethisch juist zijn. Duidelijkheid is belangrijk. Houdt van procedures met duidelijke stappen. Frustrerend als steeds prioriteiten verschuiven of koers verlegd wordt. Dit staat het bereiken van goed resultaat in de weg. Heel loyaal en bereid tot verandering als dit zorgvuldig wordt besproken en duidelijk is wat de kaders zijn.</p>	<p>Er is nooit genoeg tijd om het goede resultaat te behalen. Als het niet 100% goed is, is het fout. Blijven werken om te voldoen aan hoge eisen Hebben vaak moeite met delegeren. Plezier moet wachten tot ná het werk. Kan flink over de eigen grenzen heen gaan.</p>	<p>Kwaliteitsbewaking belangrijk, streeft perfectie na. Duidelijke structuur en verdeling taken en verantwoordelijkheden Maakt zich snel zorgen over het nemen van (snelle) beslissingen, angst voor fouten. Vraagt snel meer tijd om aan kwaliteitseisen te voldoen. Streng geweten.</p>
<p>2</p> <p>Helper</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Tact, behulpzaamheid, enthousiasme, relatiegevoeligheid</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de zelfbenoemde 'heilige' tot de zorgzame ouder</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als je liefhebbend bent en dicht bij anderen</i></p>	<p>Gericht op de ander. Anderen voelen zich erkend en bijzonder. Kan zich zeer verschillend voordoen, afhankelijk van degene waar de 2 zich op richt. Kan ook manipuleren om gewenste erkenning te krijgen. Is uit op het krijgen van positieve feedback. Omzeilt moeilijke onderwerpen om persoonlijke afkeuring te voorkomen. Non verbaal: toegenegen naar ander.</p>	<p>Behulpzaam. Kiest wel de belangrijke personen uit om te helpen. Wil zichzelf graag onmisbaar maken. Vertrouwenspersoon. Maar tonen naar elke collega zonodig ander facet van persoonlijkheid. Stelt daardoor soms voor verrassingen. 2 zegt eerst: we doen het samen. Later blijkt: kijk wat ik voor je heb gedaan!</p>	<p>2 vat kritiek snel persoonlijk op. Onderdrukt eigen gevoelens om aardig gevonden te worden. Collega's kunnen het gevoel hebben door de twee te zijn uitverkoren en dan plotseling 'gedumpt'. (misschien niet goed gereageerd) "Richt je naar mij of knap het zelf op" Wordt boos als hij zich niet gewaardeerd voelt. Gekwetste trots. Woedeuitbarsting.</p>	<p>2 wil wel meegaan met verandering als leidinggevende beroep doet op zijn inzet en hulp. (onmisbaarheid in proces!)(mits contact goed is). 2 wil geen gek figuur slaan - heeft tijd nodig om dingen te leren. Neemt niet zomaar risico's. 2 heeft neiging zichzelf te over- of onderschatten. Zorg dat hun rol en verantwoordelijkheid duidelijk is.</p>	<p>2 kan tijdsbesef verliezen door gerichtheid op behoeften ander. Kan slecht nee zeggen! Heeft veel energie maar heeft eigen behoeften slecht in de gaten. Bij stressvolle en chaotische situaties kan 2 gevoelens en spanning van anderen op zich nemen, ten koste van zichzelf.</p>	<p>Kan anderen laten bloeien, ziet potentieel in mensen, inspireert. Dienstbaar aan sleutelpersonen Gericht op goede relaties. Houdt van anderen persoonlijke omstandigheden bij om daar rekening mee te houden. Maar laat eigen behoeften niet zien. 2 heeft liever indirecte macht. Rechterhand van leidinggevende.</p>

Type	communicatie	samenwerken	conflicthantering	veranderingen	timemanagement	leiding geven
<p>3</p> <p>Presteerder</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Gedrevenheid, doelgerichtheid, optimisme, besluitvaardigheid</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de zichzelf-promotende narcist tot de authentieke mens</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als je succesvol bent en anderen hoog van je opgeven</i></p>	<p>Zelfverzekerd. Vlot. Doel- en oplossingsgericht. Enthousiasmerend. Past beeld van werkelijkheid aan als dat nodig is om doel te bereiken. Non verbaal: Gericht op goed imago! Ik ben wat ik doe. Kan daardoor 'onecht' overkomen.</p>	<p>Is afhankelijk van doel van de 3. 3 kan heel concurrerend zijn en solo optreden. 3 kan harteloos overkomen - is ook harteloos naar zichzelf. 3 is snel - anderen kunnen zich opgejaagd voelen. 3 wil eigenlijk alleen maar medewerking en positieve feedback krijgen in z'n jacht het doel te bereiken.</p>	<p>Boos door hindernissen die bereiken van doel dwarsbomen, door kritiek en door inefficiency. 3 is ongeduldig, prikkelbaar, incidentele korte uitbarstingen. Kan moeilijk fouten toegeven.</p>	<p>Als 3 het idee heeft dat de verandering mogelijkheid tot succes biedt gaat ie mee.</p>	<p>Tijd is geld. Dagen kunnen niet vol genoeg zijn. Angst voor mislukking drijft 3 voort. Liever 30 km. omrijden dan 10 minuten in de file! 3 is efficiënt, stelt prioriteiten, gestructureerd. Erkenning is belangrijker dan kwaliteit.</p>	<p>Stelt hoge eisen aan medewerkers. Sturend leiderschap, niet erg op overleg gericht. Succes gaat boven goede relaties. Emoties oké zolang het functioneel is. Anders alleen maar lastig.</p>
<p>4</p> <p>Artiest / individualist</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Introspectie, meelevendheid, fijngevoeligheid, hartstocht</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de van zichzelf genietende zonderling tot de inspirerende creator</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als je iets voelt en vasthoudt aan je eigen waarheid</i></p>	<p>Straalt emotionele intensiteit uit. Het gaat om de onderliggende betekenis / het essentiële belang van de informatie. Het gaat niet alleen om de gedachten maar ook en vooral om de gevoelens. Persoonlijke steun en warmte erg belangrijk. Non verbaal: onderscheidt zich in kleding en gedrag (drukt daarmee individualiteit uit). Vaak melancholische uitstraling.</p>	<p>4 kan slecht compromissen sluiten als daarmee het eigen unieke verloren gaat. Kan diep geraakt zijn als 4 zich daarin niet erkend voelt. 4 kan stemmingswisselingen hebben en zich kleine vergissingen van anderen sterk persoonlijk aantrekken. De 4 kan behoorlijk competitief zijn binnen eigen professie.</p>	<p>De 4 reageert heel emotioneel en boos als hij/zij zich teleurgesteld voelt in mensen en het gevoel heeft dat mensen hem/haar in de kou laten staan. Of als de 4 zich verkeerd begrepen voelt of afgewezen voelt. Een 4 kan niet tegen onechtheid of onoprechtheid.</p>	<p>Kan alles riskeren voor een vernieuwend idee, als 4 dat als authentiek en zinvol ervaart. De 4 moet zich gerespecteerd en gewaardeerd voelen in zijn/haar persoonlijke visie en ideeën.</p>	<p>Tijd heeft voor de 4 een 'mytische' dimensie en is niet gebonden aan prikklokken en tijdschema's. De 4 is snel afgeleid als klus routinematig wordt. 4 heeft sterk subjectieve tijdsbeleving. Heeft er baat bij herinnerd te worden aan het belang van structuur, en aan deadlines.</p>	<p>Leidinggevende 4 wil doelen bereiken om zich van anderen te onderscheiden. Kan daarbij veel trekken van de 3 hebben en sterk rivaliserende kant laten zien. Is zich wél bewust van verschil imago en de echte gevoelige persoon die ze zijn. Emoties: kan de 4 juist goed mee omgaan. Drama hoort erbij.</p>
<p>5</p> <p>Observerder</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Scherpzinnigheid, onafhankelijkheid, beschouwend, kalmte</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de provocerende cynicus tot de pionierende visionair</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als je iets weet en het onder de knie hebt</i></p>	<p>Cerebraal, objectief. Afstandelijk. Benadert communicatie vooral rationeel: wat is nodig. Communiceren liefst schriftelijk. Droog, zonder franje. Gericht op feiten, analyses, inhouden. Heeft eigenlijk genoeg aan zichzelf. Non verbaal: 'op zich zelf'. Weinig uitnodigend. Toont weinig gevoelens. Rustig.</p>	<p>Vergaderingen zijn een last, vooral als er een 'open einde' is. Heeft behoefte aan duidelijke structuur en afgrenzing. Onafhankelijkheid is belangrijk. Wil graag persoonlijke interesses volgen. Blokkeert als spontane reactie gevraagd wordt. Vertelt iets niet uit zichzelf. Je moet er om vragen.</p>	<p>De 5 vermijdt conflicten. Houdt niet van emotionele scènes. Trekt 'muur' op van analyses. Kan zeer volhardend zijn in 'eigen gelijk'. Kan heel boos worden als hij/zij beticht wordt van feitelijke onjuistheden.</p>	<p>De 5 houdt niet van onvoorspelbaarheid. Wil weten waar hij/zij aan toe is. Heeft tijd nodig zich voor te bereiden. Hecht aan gedegen onderbouwing.</p>	<p>De 5 wil zich het liefst op één ding tegelijk concentreren. Voor de 5 is tijd voor zichzelf van het allergrootste belang. Willen mogelijkheid hebben zelf tijd in te delen. De 5 kan geneigd zijn teveel tijd te steken in onderzoeksfase en te weinig in eindproduct.</p>	<p>Geeft het liefst leiding vanachter gesloten deuren. Liefst in rol van 'denker'. Niet in de frontlinie. De 5 houdt van besluitvorming waarin emoties geen rol spelen en die gebaseerd zijn op inhoudelijke analyse.</p>

Type	communicatie	samenwerken	conflicthantering	veranderingen	timemanagement	leiding geven
<p>6</p> <p>Loyalist</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Alertheid, loyaliteit, serieusheid, verantwoordelijkheidsbesef</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de autoritaire rebel tot de betrokken held</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als je je verantwoordelijk gedraagt en doet wat van je wordt verwacht</i></p>	<p>De 6 is voorzichtig: "Ja, maar..." . Aanvankelijk enthousiasme voor een project kan snel gevolgd worden door twijfel en aarzeling. De 6 kan daardoor een onzekere of tobberige indruk maken. Kan ook sceptisch zijn en ironisch.</p> <p>Non verbaal: verantwoordelijk, betrokken, betrouwbaar.</p>	<p>De 6 is gewild als troubleshooter omdat hij bereid is lastige vragen op te werpen. De 6 kan mensen het gevoel geven 'gewogen te worden en te licht bevonden' . Goede bedoelingen worden door de 6 in twijfel getrokken.</p> <p>Als de 6 eenmaal besloten heeft kun je volledig op hem rekenen.</p>	<p>Vechten of vluchten: innerlijke stemmen kunnen óf de angst versterken óf een agressieve reactie losmaken.</p> <p>Door z'n vragen en twijfels kan de 6 als lastig en als spelbreker ervaren worden. Vooral positieve typen als de 7 en de 3 kunnen zich gefrustreerd voelen door de houding van de 6.</p>	<p>De 6 is bezorgd niet voldoende tegemoet te kunnen komen aan alle verschillende eisen. Verzet zich tegen nóg meer druk.</p> <p>Zoekt geruststelling en leiding bij procedures, regels, autoriteiten.</p>	<p>Deadlines kunnen ervaren worden als een vorm van dwang, als er niet genoeg tijd is voor diepgaand onderzoek of voor voorbereiding op lastige vragen.</p> <p>De 6 kan zich erg in beslag laten nemen door 'wat als..'vragen.</p> <p>Beginfase project is erg belangrijk: hier moet de 6 het vertrouwen in het project krijgen.</p>	<p>De 6 als leidinggevende lost problemen op en overwint obstakels. Zekerheid en het wegnemen van twijfel zijn belangrijk. Houdt voet bij stuk als het moeilijk wordt. Is sterk in een situatie in verandering, maar kan te voorzichtig worden als alles soepel loopt.</p>
<p>7</p> <p>Optimist</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Spontaniteit, charme, nieuwsgierigheid, luchthartigheid</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de excessieve hedonist tot de ecstatisch-waaderende mens</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als je je gelukkig voelt en krijgt wat je nodig hebt</i></p>	<p>Enthousiast, vrolijk, optimistisch, energiek, onderhoudend. Soms ook: ontwijkend en onverantwoordelijk.</p> <p>De 7 is zeer associatief - ziet snel alle mogelijke verbanden. Generalist! Non verbaal: charmant, lachen, 'licht'.</p> <p>Kan sterk over mensen heen leunen obv zijn inzicht in het eindresultaat, kan daarin veeleisend zijn (1 trekjes).</p>	<p>De 7 kan inspirerend zijn door z'n inventiviteit en doordat hij overal de positieve kanten van kan zien. In tegenstelling tot de 6, gaat de 7 uit van het bést scenario. Is soms blind voor beperkingen.</p> <p>De 7 kan ook verwarring stichten door snelheid waarin informatie in nieuwe context wordt geplaatst of waarin nieuwe plannen ontstaan.</p>	<p>De 7 kan zo in beslag genomen zijn door de eigen plannen en belangen, dat anderen het gevoel krijgen dat de 7 niet bij hen betrokken is of dat zij niet op de 7 kunnen rekenen.</p> <p>De 7 vindt het moeilijk om inperking van zijn/haar vrijheid te aanvaarden. Is geïrriteerd over het dwarsbomen van leuke plannen of snelle aanpak.</p> <p>Blijft niet lang boos.</p>	<p>De 7 houdt van verandering als deze in zijn ogen nieuwe positieve mogelijkheden biedt.</p> <p>En die ziet de 7 al snel. Als er lange tijd niets verandert vindt de 7 het 'saai'. Saai is voor de 7 een sleutelwoord.</p> <p>De fascinatie van de 7 voor nieuwe dingen staat voortdurend zijn echte diepe commitment voor één specifieke zaak in de weg.</p>	<p>De 7 is meestal té optimistisch over wat allemaal mogelijk is in een bepaald tijdsbestek.</p> <p>De 7 heeft het eindresultaat al in het hoofd, het lijkt zo makkelijk, maar is niet voorbereid op alle details die nodig zijn om dit resultaat te bereiken. De 7 is snel in de beginfase en vertraagt bij het taai werk. De aandacht wordt dan afgeleid naar nieuwe projecten. Laatste loodjes zijn moeilijk en niet interessant.</p>	<p>De 7 is sterk in het inspireren en mooi schetsen van het mogelijke resultaat, het ontwikkelen van ideeën en het van de grond trekken van nieuwe projecten.</p> <p>Niet sterk in situaties die voorspelbaar en bureaucratisch zijn, waar het gaat om teveel detail of het afronden van projecten.</p> <p>Realistisch moeten zijn is een uitdaging: liever niet de benen op de grond zetten, te gauw saai details.</p>

Type	communicatie	samenwerken	conflicthantering	veranderingen	timemanagement	leiding geven
<p>8</p> <p>Leider / beschermer</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Strijdlust, directheid, moed, gezag</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de agressief-confronterende 'power-broker' tot de weldadige beschermer</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als je sterk bent en de situatie beheerst</i></p>	<p>Direct. Windt er geen doekjes om. Verwacht van de ander ook dat deze 'gewoon' zegt wat ie vindt. Is geneigd de dingen een beetje zwart-wit te stellen: dan wordt het tenminste duidelijk. Non verbaal: energiek, krachtig, straalt zekerheid uit. De 8 is helemaal 'aanwezig'. Vult als het ware de ruimte en trekt automatisch aandacht naar zich toe.</p>	<p>De 8 neemt makkelijk het heft in handen óf krijgt de leiding door anderen toegeschoven. Collega's voelen zich gesteund door de 8, want hij/zij is moedig, vasthoudend, rechtvaardig, zonder valse pretenties. Wat je ziet is wat je krijgt. De 8 is ook dominant en kan opdringerig en intimiderend zijn.</p>	<p>Voor de 8 hoort conflict er bij. Het maakt de dingen duidelijk. De 8 is een conflict snel weer vergeten. Hadden we een conflict? Ach, gewoon een pittige discussie. De 8 waardeert stevig weerwerk en kan er helemaal niet tegen als iemand om de dingen heen draait. Wat de 8 ziet als uitnodiging tot een eerlijk antwoord, kan de ander als provocatie ervaren.</p>	<p>De 8 zal op de bres staan voor zijn/haar medewerkers en collega's: gaat het er wel rechtvaardig aan toe? Wat zijn de bedoelingen van de 'machthebbers'? De 8 zal de regels naar z'n hand willen zetten. Structuur kunnen brengen in een chaos is een sterk punt; maar de 8 kan de zelfgemaakte regels ook rustig overtreden vanuit een 'ik sta boven de wet' gevoel.</p>	<p>De 8 wil 'heer en meester' zijn over de tijd: doen wat ze zelf belangrijk vinden, niet hoeven wachten op anderen, alles en iedereen inzetten om deadlines te halen. Daarbij kunnen ze veel tijd verliezen doordat ze mensen tegen zich in het harnas jagen en dat weer moeten repareren. De 8 trekt zich weinig aan van het tijdschema van anderen. Kan flink over de eigen grenzen heen gaan, en over die van anderen.</p>	<p>'Rechtdoor is de snelste weg'. De 8 is krachtig en direct en zich vaak niet bewust van zijn of haar impact op anderen. Verliest daardoor ook relaties. Kan medewerkers ongezouten kritiek geven en op de huid zitten, maar ook pal voor ze staan en ze in bescherming nemen.</p>
<p>9</p> <p>bemiddelaar / vrede stichter</p> <p>Kernkwaliteiten: <i>Verdraagzaamheid, ontvankelijkheid, rust, behoedzaamheid</i></p> <p>Niveaus: <i>Van de opgevend fatalist tot de in-zichzelf staande gids</i></p> <p>Preoccupatie: <i>Je bent OK als het rust en vrede is in je en met de mensen om je heen</i></p>	<p>De 9 ziet de waarde van verschillende standpunten en is daardoor vaak ambigu in communicatie. Blijft het liefst neutraal. Non verbaal: Onverstoorbaar, rustig, vriendelijk, behulpzaam, zorgzaam, attent, inschikkelijk. Kan aandacht geven zonder te oordelen. Of ook: koppig en traag.</p>	<p>De 9 richt zich op de anderen in het team, doen alles om de goede verstandhouding te bewaren. Vindt het heel moeilijk om zelf stelling te nemen en om zelf 'ruimte in te nemen'. Als de 9 eenmaal stelling genomen heeft in een kwestie, dan is de 9 ook heel vasthoudend en wil van geen wijken meer weten.</p>	<p>Het duurt heel lang voordat anderen het ongenoegen van de 9 kunnen merken. De 9 lijkt het met iets eens te zijn, terwijl innerlijk de weerstand langzaam groeit. De 9 hanteert vaak passief-agressieve tactieken (ja zeggen, nee doen) en kan koppig 'kijken wie de langste adem heeft'. Als een 9 eenmaal een conflict heeft met iemand, is het heel moeilijk de vertrouwensbasis met de 9 te herstellen.</p>	<p>Voor de 9 is het belangrijk het grote geheel / het totale beeld te zien. Op dit vlak kan de 9 een belangrijke inbreng hebben. De 9 kan verloren raken in een veranderingsproces als de structuur en de prioriteiten niet duidelijk zijn.</p>	<p>De 9 laat zich rustig meevoeren door de tijd. 'Vergeten' de tijd als ze verdiept zijn in iets. Laat zich makkelijk afleiden door anderen die aanspraak op hen doen, of door onbelangrijke dingen. De 9 kan moeilijk grenzen stellen en heeft dus baat bij een duidelijk tijdschema. Is goed om op het laatste nippertje deadlines te halen. Kan flink over de eigen grenzen heen gaan.</p>	<p>De 9 als leidinggevende streeft naar consensus met behulp van bemiddeling, waarbij niemand met lege handen weggaat. Doet een beroep op het beste in ieder afzonderlijk. Als dat niet lukt valt de 9 terug op de voorschriften: 'zo zijn de regels'.</p>

Bronnen en literatuurverwijzingen

<http://enneagram.startpagina.nl/>

De onderstaande boeken behoren mijns inziens tot de meest interessante voor de serieus geïnteresseerde lezer.

Enneagram Basisboek, Riso & Hudson, ISBN 90-230-1026-4

Volledig uitgebouwde zeer complete beschrijvingen van alle typen tot op identiteitsniveau, en als enige ook van de ontwikkelingsniveaus van elk van de typen

Handboek Enneagram, Palmer, ISBN 90-215-8697-5

Compleet handboek op gedragsniveau, inclusief zeer goede beschrijvingen van de relaties tussen de typen.

Werken met het enneagram, Nathans, ISBN 90-5594-176-x

Goed handboek, inclusief goede ontwikkelingsuggesties om het eigen type 'te overstijgen'

De spirituele dimensie van het Enneagram, Maitri, ISBN 90-6963-515-1

Voor wie op spiritueel niveau verdere verdieping zoekt achter zijn/haar eigen type, diepere zingeving op identiteits- en zielsniveau, legt uitstekende dieperliggende verbanden met egostructuren

Het ware enneagram, Daniels/Price, ISBN 90-2159-707-1

Handzaam, klein en overzichtelijk boek voor wie zelf zijn type analyse wil doen. Ook goede zelfobservatie oefeningen

Kernkwaliteiten van het enneagram, Ofman/van der Weck, ISBN 9055941905

Zeer goede verbanden tussen kernkwaliteiten en enneagramtypes

Je Enneatype voorbij, de Voogd/van der Weck, ISBN 90-5594-343-6

Legt verbanden tussen NLP en Enneagram, handige beknopte beschrijvingen van de types